

CONFERINȚA ȘTIINȚIFICĂ INTERNAȚIONALĂ
dedicată aniversării a 25 ani ai învățământului economic la USARB
**ASIGURAREA VIABILITĂȚII ECONOMICO-MANAGERIALE PENTRU DEZVOLTAREA
 DURABILĂ A ECONOMIEI REGIONALE ÎN CONDIȚIILE INTEGRĂRII ÎN UE**
**SECȚIUNEA nr. 5 FINANȚELE ȘI ANALIZA ECONOMICĂ ÎN CONTEXTUL
 INTEGRĂRII ÎN UE**

EVALUAREA RISCURILOR ACTIVITĂȚII ÎNTREPRINDERII

*CAZAC Ianina, asist univ.
 Universitatea de Stat „Alecu Russo” din Bălți*

The article presents the theoretical foundations of risk characteristics, the assessment of economic, financial and bankruptcy risk risks that may arise during the activity of the production company and as a result of the involvement of management methods using quantitative risk analysis. The characteristics of the risks are presented and measures are proposed to minimize their impact on the activities of a production undertaking.

The analysis allows us to conclude that the company must follow an active pricing policy and monitor changes in factors, influencing the increase in the volume of funds for the current activities of the company.

Keywords: risk, economic risk, financial risk, risk of bankruptcy, leverage effect, operational lever, diagnosis.

În procesul desfășurării activității sale, antreprenorii se confruntă cu o diversitate de tipuri de risc, care diferă prin locul și momentul apariției, totalitatea factorilor externi și interni care le afectează nivelul și, prin urmare, prin modul în care sunt analizați și evaluați.

De regulă, toate tipurile de risc se află într-o interconexiune reciprocă și afectează activitatea antreprenorului. În același timp, o schimbare a unui tip de risc poate provoca modificarea și altor tipuri de risc.

Conceptul de risc a fost abordat în lucrările atât a savanților străini: C. Drury, M. Niculescu, V. Kovaliov, I. Stancu, M. Mironiuc, D. Messen, I. Moroșan, A. Șeremet, V. Savițkaia etc., cât și a savanților - economiștilor autohtoni V. Balanuță, N. Băncilă, I. Enicov, L. Gavriiliuc, I. Sârbu, N. Muntean, N. Teaci, A. Teaci, V. Paladi, N. Prodan etc.

În conformitate cu realitățile economice, financiare, activitatea entităților economice este direct legată de riscuri. Eficiența funcționării unei întreprinderi în mare măsură depinde de capacitatea de a gestiona riscurile economice și financiare.

Relevanța lucrării se datorează necesității de a determina gradul de influență a riscurilor asupra activităților întreprinderii. Studiarea problemei este un element fundamental al teoriei și practicii gestiunii întreprinderii. Activitatea antreprenorială este riscantă, adică acțiunile participanților în afaceri în condițiile relațiilor de piață predominante, concurența, funcționarea întregului sistem de legi economice nu pot fi calculate cu deplină certitudine și implementate. Multe decizii de afaceri trebuie luate în contextul incertitudinii, atunci când este necesar să se aleagă un curs de acțiune dintre mai multe opțiuni posibile, a căror implementare este dificil de prevăzut.

În prezent problema riscului în afaceri este deosebit de relevantă datorită faptului că în condițiile economiei moderne, se formează un mediu economic special în activitatea antreprenorială și apar noi elemente de incertitudine care diversifică, sporesc zonele de apariție situațiilor de risc. În aceste condiții, există ambiguitate și incertitudine în obținerea rezultatului final așteptat și, în consecință, crește și gradul de risc antreprenorial.

Cercetătorii interpretează conceptul de „risc” prin diferite prisme, prin urmare, o abordare unificată nu a fost încă dezvoltată. Potrivit unor autori, riscul este pericolul unor consecințe imprevizibile și nedorite pentru o entitate economică, care în cele din urmă aduc deteriorarea economiei, îi înrăutățesc dinamismul și eficiența. De asemenea, riscul este înțeles ca probabilitatea de scădere a veniturilor ca urmare a activității antreprenoriale.

Riscul în afaceri este ceva normal, este o componentă firească și de neînlăturat din lumea afacerilor.

Riscul este o parte integrantă a vieții economice, politice, sociale a societății, acesta însoțește toate domeniile și activitățile oricărei organizații care există în condițiile pieței. În acest sens, cea mai importantă condiție pentru existența normală a oricărei întreprinderi moderne este capacitatea managementului de vârf de a prevedea, de a efectua prevenire, de a controla rațional și de a gestiona eficient riscurile.

Savantul românesc, M. Niculescu definește fenomenul riscului ca variabilitatea rezultatului sub presiunea mediului. Rentabilitatea nu poate fi apreciată decât în funcție de riscul suportat, și invers. Diferiți agenți economici nu-și asumă alt risc decât în funcție de rentabilitatea pe care o așteaptă. În acest context, tot mai acreditată devine opinia că echilibrul financiar este respectat, dacă rentabilitatea unui agent economic compensează riscul asumat [4, p.314].

Principalele riscuri care afectează activitatea întreprinderii sunt: de exploatare (economic, operațional, de afacere), de finanțare (financiar) și de faliment (insolvabilitate).

Conceptul de risc apare în strânsă legătură cu strategia financiară a întreprinderii, fiind legat de costul capitalului (propriu sau împrumutat) și ca urmare este numit risc de capital, are două componente: riscul de exploatare și riscul financiar, ambele dependente de fluctuația ratei rentabilității la variațiile volumului de activitate [5, p.162].

Definițiile, conținutul, esența și modalitatea de estimare a riscului economic, financiar și cel de faliment sunt prezentate în tabelul de mai jos.

CONFERINȚA ȘTIINȚIFICĂ INTERNAȚIONALĂ
dedicată aniversării a 25 ani ai învățământului economic la USARB
**ASIGURAREA VIABILITĂȚII ECONOMICO-MANAGERIALE PENTRU DEZVOLTAREA
DURABILĂ A ECONOMIEI REGIONALE ÎN CONDIȚIILE INTEGRĂRII ÎN UE**

Tabelul 1. Criteriile de evaluare a riscului în cadrul întreprinderii

Tipuri de risc	Definiția	Modalitatea de estimare
Riscul operational	reflectă capacitatea întreprinderii de a se adapta la timp și cu cel mai mic cost la variațiile generate de mediul economic și este legat de prezența cheltuielilor fixe în totalul cheltuielilor de exploatare. El caracterizează elasticitatea profitului activității operaționale în funcție de modificarea cu 1% a veniturilor din vânzări.	- se apreciază în baza marjei de securitate și intervalului de siguranță; - se estimează prin aplicarea coeficientului de elasticitate (levierul operațional) și analiza pragului de rentabilitate;
Riscul financiar	exprimă sensibilitatea profitului net la variația profitului operațional și caracterizează variabilitatea indicatorilor de rezultate sub incidența structurii financiare a întreprinderii.	- se estimează în baza pragului de rentabilitate; - se estimează în baza coeficientului de levier financiar, care exprimă modificarea procentuală a profitului net în funcție de modificarea cu 1% a rezultatului financiar din activitatea operațională;
Riscul de faliment	exprimă incapacitatea întreprinderii de a-și achita datoriile (pe termen lung și curente) față de terți care pot fi temporare, ocazionale dar și permanente. În practică, acest concept este înlocuit cu riscul de insolvabilitate.	- principalele instrumente operaționale la care recurge analiza funcțională pentru investigarea riscului de faliment sunt: fondul de rulment net, necesarul fondului de rulment net și soldul de trezorerie; - metoda scorului (modelul Altman; modelul Conan și Holder; modelul Taffler etc.);

Sursa: [7]

Savantul autohton, Neli Slobodeanu, tratează gestiunea riscurilor ca „totalitatea unor anumite metode, procedee și măsuri cu ajutorul cărora se efectuează evidențierea, evaluarea și, în caz de necesitate, calculul influenței factorilor asupra riscului examinat cu scopul reducerii pierderii și/sau majorării profitului întreprinderii” [6, p. 25]. Totodată, conform opiniei savantului, activitatea de gestiune a riscurilor trebuie să fie confirmată prin documente de reglementare și de dispoziție corespunzătoare, care determină în fiecare caz concret periodicitatea examinării riscului, modul de reflectare, păstrare și utilizare repetată a rezultatelor monitoringului și analizei riscurilor.

În literatura de specialitate, se întâlnește noțiunea de risc global sau total care se calculează ca produsul dintre coeficientii levierului operațional și levierului financiar.

În tabelul de mai jos prezentăm calculul și analiza dinamicii coeficienților levierului operațional, levierului financiar și a levierului global.

Tabelul 2. Analiza levierului operațional, levierului financiar și a levierului global

Indicatori	Anul precedent	Anul curent	Abaterea absolută, +/-	Ritmul de creștere, %
A	1	2	3 = 2-1	4 = 2/1 x 100%
Venit din vânzări, lei	527 435 883	519 407 685	8028198	98,48
Costuri variabile, lei	401 189 470	395 468 415	-5721055	98,57
Costuri constante, lei	68 793 696	64 925 961	-3867735	94,38
Marja de contribuție, lei [rd.1-rd.2]	126 246 413	123 939 270	-2307143	98,17
Rata marjei de contribuție, % [rd.4/rd.1x100%]	23,94	23,86	-0,08	99,66
Punctul critic, lei [rd.3/rd.5]	287 358 797	272 112 158,4	-15246638,6	94,69
Profit operațional, lei [rd.1- rd.2-rd.3]	57 452 717	59 013 309	+1560592	102,72
Coeficientul levierului operațional [rd.4/rd.7]	2,19	2,1	-0,09	95,89
Cheltuieli financiare, lei	12 898 653	39 443 732	+26 545 079	305,8
Profit net, lei [rd.7 – rd.9]	44 554 064	19 569 577	-24984487	43,92
Coeficientul levierului financiar [rd.7/(rd.7 – rd.9)]	1,29	3,01	+1,72	233,33
Coeficientul levierului global [rd.8 x rd.11]	2,82	6,32	+3,5	224,11

Sursa: elaborat de autor

Criteriile generale de identificare a întreprinderii în situații dificile sunt următoarele:

- insolvabilitatea, adică activele circulante realizabile nu sunt suficiente pentru achitarea datoriilor curente;
- supraîndatorarea, adică cazul în care gradul de îndatorare este atât de mare încât compromite capacitatea întreprinderii de a face față datoriilor scadente;
- existența unor fapte de natură să compromită continuitatea activității economice [7, p.196].

La întreprinderea analizată veniturile din vânzări s-au redus în dinamică cu 1,52%, iar nivelul costurilor variabile este în descreștere cu 1,43%, ceea ce a contribuit la descreșterea marjei de contribuție.

În perioada de gestiune, costurile constante s-au redus cu 5,61%, având un impact pozitiv, cauzând descreșterea punctului critic cu 5,31%. Descreșterea coeficientului levierului operațional de la 2,19 la 2,1 ne demonstrează faptul

CONFERINȚA ȘTIINȚIFICĂ INTERNAȚIONALĂ
dedicată aniversării a 25 ani ai învățământului economic la USARB
**ASIGURAREA VIABILITĂȚII ECONOMICO-MANAGERIALE PENTRU DEZVOLTAREA
DURABILĂ A ECONOMIEI REGIONALE ÎN CONDIȚIILE INTEGRĂRII ÎN UE**

diminuării riscului operațional cu 4,11% ca consecința micșorării costurilor constante cu 5,61%, fapt apreciat pozitiv. În paralel, se analizează și se constată coeficientului levierului financiar, care are tendință de majorare, spre deosebire de coeficientului levierului operațional. Sporirea coeficientului levierului financiar de la 1,29 până la 3,01, ne demonstrează majorarea riscului financiar cu 133,33% ca fiind consecința creșterii cheltuielilor financiare cu 26 545 079 lei sau cu 205,8%, fapt apreciat negativ. În urma efectuării studiului cu privire la dinamica coeficientului levierului global, menționăm creșterea de la 2,82 la 6,32 sau cu 124,11%, fapt ce atestă dependența profitului net de evoluția veniturilor din vânzări, dar și de incidența riscului operațional și financiar, de reducerea costurilor constante în condițiile sporirii cheltuielilor financiare. Cu scopul de a reduce efectului negativ al nivelului înalt al cheltuielilor financiare, se propune majorarea nivelului pragului de rentabilitate care ar include suma cheltuielilor financiare ale întreprinderii. În vederea reducerii riscului financiar și a riscului global, managementul întreprinderii trebuie să elaboreze măsuri privind optimizarea cheltuielilor financiare. Nivelul înalt a cheltuielilor financiare poate diminua capacitatea de autofinanțare a întreprinderii până la insolabilitatea ei, ceea ce reflectă riscul financiar.

Riscul de faliment poate fi evaluat datorită următoarelor modele, bazate pe analiza statistică multifactorială, cum ar fi: modelul Altman, modelul Taffler, modelul Beaver, modelul Conan-Holder, modelul Băncii Comerciale Române, modelul economistei G. Savițaia (Belarus) etc.

Analizând riscul de faliment al întreprinderii în baza modelelor menționate mai sus, obținem următoarele rezultate:

Tabelul 3. Analiza probabilității de faliment a întreprinderii X, prin prisma modelelor de scoring

Funcția scor Z, după:	Anul precedent	Anul curent
Modelul Altman	0,6133 - ridicat	0,5 - ridicat
Modelul Taffler	0,3384 - redus	0,3525 - redus
Modelul Conan-Holder	0,0153 - ridicat	-0,0511 - maximal
Modelul economistei G. Savițaia (Belarus)	6,1251 - mic	1,3557 - ridicat

Sursa: elaborat de autor

Modelul Taffler este unicul model pe baza căruia rezultatele întreprinderii au fost mai puțin alarmante, însă celelalte 3 modele arată că întreprinderea are o probabilitate de faliment destul de ridicată, și aceasta este chiar în creștere, de aceea este necesar urgent de luat măsuri de îmbunătățire a situației acesteia.

Pentru a minimiza amenințarea falimentului putem utiliza mai multe modalități, printre care: refuzul producției neprofitabile, reducerea cheltuielilor, limitarea stocurilor, extinderea activității de marketing, creșterea eficienței utilizării resurselor întreprinderii, diversificarea producției.

Analizând rezultatele performanței entităților economice putem identifica principalele probleme în gestiunea riscului întreprinderii:

- scăderea nivelului profitului până la impozitare și a profitului net al întreprinderii (riscul de rambursare împrumuturile și capacitatea de a-și îndeplini obligațiile crește semnificativ);
- excesul ratei de creștere a costului de producție față de rata de creștere a veniturilor (lipsa măsurilor de reducere a riscurilor);
- scăderea solvabilității și lichidității;
- excesul de creanțe față de conturile de plăți (creșterea impactului creditului asupra riscul și riscul pierderilor financiare directe).

Măsurile de minimizare a riscurilor în cadrul entităților economice ar trebui să devină cele mai importante funcții managementului care vizează îmbunătățirea eficienței companiei în viitor. Cele mai importante sarcini care trebuie rezolvate în procesul de gestiune a riscului ar trebui să fie:

- identificarea și utilizarea rezervelor companiei, permițând reducerea dependenței de surse externe de strângere de fonduri;
- asigurarea unui echilibru mai complet al fluxurilor de trezorerie pozitive și negative în timp și volum, asigurarea unei relații mai strânse a fluxurilor de trezorerie pe tipuri de activitate economică a întreprinderii;
- îmbunătățirea stării financiare.

Fluctuațiile prețurilor la materii prime, energie electrică, tarife de transport pot duce la semnificative creșteri a costurilor întreprinderii, respectiv o scădere a rentabilității acesteia și a capacității de a-și plăti propriile sale obligații, întrucât costurile materiilor prime, energiei și transportul produselor sunt principalele componente din costul de producție al întreprinderii.

Concluzionând putem menționa că îmbunătățirea performanțelor financiare ale întreprinderii necesită sporirea rentabilității vânzărilor, accelerarea rotației activelor, fundamentarea judicioasă a politicii financiare, care să permită întreprinderii valorificarea unor conjuncturi favorabile [1].

Astfel, cele mai acute probleme pentru întreprindere sunt reducerea riscurilor precum: risc de credit, risc de pierdere a profitului, risc de lichiditate, risc de întârziere a plății, risc de inflație. Acest lucru dezvăluie relevanța dezvoltării și luării deciziilor manageriale pentru a le minimiza.

Conducător analizând mereu activitatea întreprinderii sale și ținând cont de factorii menționați mai sus, poate asigura succesul afacerii.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

1. BABII, L. *Aspectul analizei levierului financiar ca indicator de evaluare a riscului întreprinderii*. In: Buletinul Științific al Universității de Stat „Bogdan Petriceicu Hașdeu” din Cahul №. 1 (13), 2015.

CONFERINȚA ȘTIINȚIFICĂ INTERNAȚIONALĂ
dedicată aniversării a 25 ani ai învățământului economic la USARB
**ASIGURAREA VIABILITĂȚII ECONOMICO-MANAGERIALE PENTRU DEZVOLTAREA
DURABILĂ A ECONOMIEI REGIONALE ÎN CONDIȚIILE INTEGRĂRII ÎN UE**

2. CEOCEA, C. *Riscul în activitatea de management*. București: Ed. Economică, 2010.
3. GRIGORESCU, Dana Luiza. *Model de analiză discriminantă pentru detectarea riscului de faliment*. În: Revista Română de Statistică - Supliment nr. 7 / 2019 [online] [citată 29.03.2021]. Disponibil: https://www.revistadestatistica.ro/supliment/wp-content/uploads/2019/07/rss_07_2019_02_RO.pdf
4. NICULESCU, M. *Diagnostic financiar*. Vol. II. București: Ed. Economică, 2005. 384 p.
5. PETRESCU, S. *Analiză financiară aprofundată*. Iași, 2005, 249 p.
6. SLOBODEANU, N. *Analiza și evaluarea riscurilor economice și financiare ale întreprinderii: Teza de doctor în economie*, Chișinău, ASEM, 2008, 156 p.
7. TCACI, N.; TCACI, A. *Diagnosticul financiar, Note de curs*. Chișinău, Ed. CEP USM, 2020, 213 p.